

2025-05-05

Till

Utbildningsdepartementet

Remissyttrande: SOU 2025:26 Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet

Waldorfskolefederationen (WSF) är en intresseorganisation för de ca 40 waldorfskolor som finns i Sverige. Waldorfskolefederationen samarbetar också med representanter för Montessori- och Freinetskolorna inom ramen för Idéburna skolors riksförbund i syfte att bevaka frågor som berör pedagogisk mångfald och alternativ pedagogik.

Waldorflärarhögskolan (WLH) är idag den enda institution som erbjuder utbildningar till waldorfförskollärare och waldorflärare. Utbildningarna är offentligt finansierade och ger behörighet att arbeta i waldorfpedagogisk förskola/skola. De står under tillsyn av UKÄ. Waldorflärarhögskolan har en unik position vad gäller pedagogiska alternativ. Vi är också del av Idéburna skolors riksförbund (ISR) inom vilket vi arbetar för att stärka de idéburna pedagogiska alternativens möjlighet att bedriva förskola/skola inom det svenska skolväsendet.

WSF och WLH har ett nära samarbete och bidrar till samverkan mellan utbildning och skolor.

Vi inleder med en kort sammanfattning i punktform. Direkt efter sammanfattningen kommer en övergripande kommentar till utredningen och därefter specifika kommentarer till några av utredningens förslag.

Sammanfattning.

- **Avsnitt 6.3.1 och 6.3.2 om när och hur information ska ges**

Vi tillstyrker i huvudsak förslaget om att ta bort ordet fortlöpande och att det är förskolan och skolan som bestämmer om när och hur vårdnadshavare och elever ska informeras om barnets eller elevens utveckling.

- **Avsnitt 6.3.4. om undervisningsnära dokumentation**

Detta är ju ett förslag att ta fram något som vi inte här ges möjlighet att bedöma. Nu är risken att Skolverket tar fram riktlinjer som leder till samma situation som råder nu. Det är en sak att visa på möjligheter och olika sätt att sköta denna del av läraruppgdraget. Det är en annan att återigen styra hur dokumentationen ska göras.

- **Avsnitt 6.4 om utvecklingssamtal**

Vi ser positivt på att man minskar antalet utvecklingssamtal på det sätt som utredningen föreslår.

- **Avsnitt 6.5.1 om förslaget att gå från IUP till KUP**

Vi tillstyrker med viss tvekan detta förslag. Social utveckling hänger på många sätt samman med många av de värdegrundsfrågor och det fostransuppdrag som skolan också ansvarar för. Det är en del av skolans demokratiuppdrag.

- **Avsnitt 6.6.1 om extra anpassningar**

Vi tillstyrker att "extra anpassningar" tas bort och i stället omfattas av stöd. Vi vill samtidigt här ta upp vikten av att om lärare ska kunna planera, genomföra och följa upp undervisning så måste resurser avsättas för att hjälpa elever i behov av stöd.

- **Avsnitt 6.7 om digitalisering**

Vi tillstyrker att man ser över den digitala infrastrukturen inom skolväsendet.

- **Avsnitt 6.8 om det systematiska kvalitetsarbetet**

Utredningen skriver: "Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten bör aktivt verka för att information om, och stöd för, arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet inte skapar onödig dokumentation eller dubbel- och överdokumentation för verksamhetsnära personal som förskollärare och lärare." (s. 319). Vi menar att detta inte kan nog understrykas.

- **Avsnitt 7.1 om kränkande behandling**

Vi positivt på att man inför informationsplikt för lärare. Rektor å sin sida behöver ha välutvecklade system för att journalföra kränkingsanmälningar och hantering av ärenden. Dessa system föreslår WSF och WLH Skolverket får i uppdrag att tillhandahålla.

- **Avsnitt 8 om ramar för undervisningstid**

Vi tillstyrker i princip att man återinför något som kan anses motsvara den tidigare ”usken”. Vi ställer oss dock tveksamma till att alltför många parametrar ska finnas med när man beräknar timmar och i förlängningen sannolikt även lön.

- **Avsnitt 5.4.3 om nationella prov**

Arbetet med nationella prov (och kartläggningar/bedömningsstöd) är tidskrävande. Vi önskar att utredningen tydligare hade lyft fram att arbetet med att avlasta lärarna kring delar av detta, måste organiseras på annat sätt och i en bättre och snabbare form än vad som skett hittills.

Övergripande kommentar till utredningen

Det är positivt att lagstiftaren ser över de samlade regleringarna i syfte att ge förskollärare och lärare bättre möjligheter att ägna sig åt sina huvuduppgifter. I huvudsak tillstyrker vi utredningens förslag.

Däremot ställer vi oss frågande till om de föreslagna åtgärderna är tillräckliga. Vi menar att den minskning av administration som man önskar uppnå är otillräcklig i förhållande till den tid man vill frigöra för undervisningen. Vi menar att det även med dessa förslag fortfarande inte ger förskollärare och lärare tillräckligt med utrymme att utöva sina respektive professioner, med just den autonomi som lyfts fram som väsentlig.

Vi noterar också att utredningen konstaterar att en del av den ökade kontrollen hänger samman med marknadsskolan. Vi delar den uppfattningen. Vi menar också att det just därför vore mycket viktigt att skilja på idéburna skolor och vinstutdelande skolor. Detta har efterfrågats av den idéburna sektorn och Idéburna skolors riksförbund i flera år. Även Sveriges lärare har lyft fram detta. Utredningen har valt att inte beröra detta, vilket vi ser som en brist i utredningen.

Ökade krav, ökad kontroll och styrning med mera har bidragit till att successivt öka förskollärares och lärares arbetsbördor. Detta bidrar säkerligen till minskat intresse att utbilda sig till dessa yrken, men det leder också till sämre arbetsmiljö, sämre kvalitet på olika plan och i förlängningen drabbar det inte bara förskollärare och lärare utan även barn och elever. Vi menar att rektorer och lärare alltför ofta, på grund av orimliga arbetssituationer tvingas agera på sätt som strider mot deras professionskunskap. Något som bidrar till att skapa etiska dilemman och etisk stress för rektorer och lärare.

Det blir problem som självfallet måste åtgärdas. Frågan är hur. Det ligger nära till hands för lagstiftaren att gå in och styra mer, kontrollera mer. Kostnader för detta

faller dels på skolorna, dels på de myndigheter som ska utöva kontroll. Och i detta talar man om att lärares autonomi måste stärkas. Lärarnas professionskunskap ska ges utrymme. Det blir motsägelsefullt och risken är att viljan att styra försvårar för professionen att fatta riktiga beslut. Det blir också ett arbetsklimat som präglas av brist på tillit för lärare. Ett exempel på det är att i den nya läroplansutredningen (SOU 2025:19) föreslås att kartläggningsresultat också ska tala om för läraren vad den fortsatta undervisningen ska innehålla och hur den ska beskrivas (se SOU 2025:19, s. 471–473).

Det är alltså positivt att lagstiftaren ser över de samlade regleringarna i syfte att ge förskollärare och lärare bättre möjligheter ägna sig åt sina huvuduppgifter. Vi vill dock lyfta risken av att det stora antal utredningar inom utbildningsområdet som nu ligger på bordet visar på till synes motsägelsefulla lösningar. Vi noterar till exempel att det som i SOU 2024:94 föreslås som försöksverksamhet i någon mån motsägs i en senare utredning, SOU 2025:44, där man föreslår införande av vissa åtgärder – innan försöket i det tidigare förslaget har utvärderats.

Även de som yttrar sig till betänkandena riskerar att kommentera en enskild utredning utan att alltid se hur den kommer att samspela med andra utredningar.

Dessa eventuella motstridiga riktlinjer och regleringar blir viktigt för relevanta myndigheter att vara vaksamma på. Om rektorer och lärare hamnar i kläm mellan sådana regleringar så motverkas det som inte minst just denna utredning önskar uppnå med sina förslag.

Kommentarer till specifika förslag

Här följer kommentarer till några specifika förslag i utredningen.

- **Avsnitt 6.3.1 och 6.3.2 om när och hur information ska ges**

Vi tillstyrker förslaget om att ta bort ordet fortlöpande och att det är förskolan och skolan som bestämmer om när och hur vårdnadshavare och elever ska informeras om barnets eller elevens utveckling. Vi vill dock trycka på det som utredningen också skriver: ”Omständigheterna i det enskilda fallet ska alltid vara vägledande”(s. 275). Begränsningen ska inte användas till att inte möta elever och vårdnadshavare när det behövs.

- **Avsnitt 6.3.4. om undervisningsnära dokumentation**

Detta är ju ett förslag att ta fram något som vi inte här ges möjlighet att bedöma. Lärare har alltid, mer eller mindre, dokumenterat som en del i yrket. Ska man undervisa måste man föra anteckningar av olika slag både före och efter själva

genomförandet. Här har lärare utifrån person och arbetssätt kunnat göra på olika sätt. Alla de regleringar som införts under senare år har tvingat in alla i likadana mallar, antingen de fungerar eller inte. Det är tidskrävande, stressande och alltför ofta inte ändamålsenligt. Det gör det lättare för en extern granskare att kontrollera saker och ting, men det har inte nödvändigtvis förbättrat själva undervisningen. Risken är att Skolverket tar fram riktlinjer som leder till samma situation som råder nu. Det är en sak att visa på möjligheter och olika sätt att sköta denna del av läraruppdraget. Det är en annan att återigen styra hur dokumentationen ska göras.

- **Avsnitt 6.4 om utvecklingssamtal**

Vi ser positivt på att man minskar antalet utvecklingssamtal på det sätt som utredningen föreslår. Det är bra att den stora elevgruppen har färre samtal och att de elever som behöver fler samtal får det.

- **Avsnitt 6.5.1 om förslaget att gå från IUP till KUP**

Vi tillstyrker med viss tvekan detta förslag. Vi är medvetna om det stora arbete som IUP idag kräver. Det verkar också på visst sätt rimligt att man i en ny form fokuserar på kunskapsutveckling som ju trots allt är ett kärnuppdrag i skolan. Men det är samtidigt så att det finns elever med svårigheter, där kunskapsutvecklingen är viktig men också låg. För en del av dessa elever kan det spela roll att det finns andra aspekter i skolan som betraktas viktiga. Vi uppfattar inte att utredningen menar att social utveckling är oviktig. Men risken finns att man signalerar det genom att utesluta det i den skriftliga planen. Det är angeläget att detta är något man tittar på särskilt när man utvärderar en sådan här förändring. Social utveckling hänger på många sätt samman med många av de värdegrundsfrågor och det fostransuppdrag som skolan också ansvarar för. Det är en del av skolans demokratiuppdrag.

- **Avsnitt 6.6.1 om extra anpassningar**

Vi tillstyrker att "extra anpassningar" tas bort och i stället omfattas av stöd. Vi vill samtidigt här ta upp vikten av att om lärare ska kunna planera, genomföra och följa upp undervisning så måste resurser avsättas för att hjälpa elever i behov av stöd. Att minska på administration är bra men utan att elevstödet ges bättre resurser kommer inte lärare att ha tillräckligt med tid för undervisning. Denna resursbrist kan inte heller fortbildas bort. Det räcker inte heller att säga att det är rektors ansvar att stöd fungerar och ges. En rektor har idag inte tillgång till de resurser som krävs för att kunna ta detta ansvar i tillräckligt hög grad.

- **Avsnitt 6.7 om digitalisering**

Vi tillstyrker att man ser över den digitala infrastrukturen inom skolväsendet. Vi ser samtidigt med oro på frågan mot bakgrund av de stora problem som till exempel Stockholms stad, Skolverket med de nationella proven och några av regionerna med journalsystemen har haft när de skapat stora, kostsamma och icke-funktionella system. Vi bedömer att många lärare har lågt förtroende för det offentliga arbetet inom det här området. Det gäller alltså att man från det offentliga sida går fram med större klokhet än vad som hittills varit fallet. Annars kommer utredningens huvudsyfte att kraftigt motverkas.

- **Avsnitt 6.8 om det systematiska kvalitetsarbetet**

Utredningen skriver: "Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten bör aktivt verka för att information om, och stöd för, arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet inte skapar onödig dokumentation eller dubbel- och överdokumentation för verksamhetsnära personal som förskollärare och lärare." (s. 319). Vi menar att detta inte kan nog understrykas.

- **Avsnitt 7.1 om kränkande behandling**

Förskolan och skolan ska vara en trygg och säker plats för alla barn och elever. Att förskollärare och lärare, liksom alla andra som arbetar i verksamheterna, arbetar aktivt med detta är av största betydelse.

Vi ser därför positivt på att man i SOU 2025:8 om trygghet och studiero föreslår att det skapas ett nationellt centrum för skoltrygghet och mot mobbning. Vi menar också att det är viktigt att ha en bättre definition av begreppet kränkande behandling. Oklarheten kring det leder till orimligt arbete och ibland även konflikter.

Vi ser positivt på att man inför informationsplikt för lärare. Tröskeln för lärare blir lite lägre när man kan informera i stället för att behöva göra en väldokumenterad anmälan. Rektor å sin sida behöver ha välutvecklade system för att journalföra kränkingsanmälningar och hantering av ärenden. Dessa system föreslår WSF och WLH att Skolverket får i uppdrag att tillhandahålla.

- **Avsnitt 8 om ramar för undervisningstid**

Vi tillstyrker i princip att man återinför något som kan anses motsvara den tidigare "usken". Vi ställer oss dock tveksamma till att alltför många parametrar ska finnas med när man beräknar timmar och i förlängningen sannolikt även lön. Ju fler detaljerade parametrar man bygger in desto fler icke påtänkta parametrar kan lyftas av enskilda lärare. Föreställningen om någon slags total rättvisa är illusorisk. En

alltför detaljerad (och nitisk) mall riskerar att leda till en sämre social arbetsmiljö snarare än en bättre sådan.

I utredningen framhålls att det inte är tanken att parametrar ska användas mot lärare (s. 31). Men vi vet samtidigt att när skolor har ont om resurser, man konkurrerar om vissa lärargrupper mm så kan de ekonomiska incitamenten lätt leda till ett mätande och viktande som inte är rimligt.

- **Avsnitt 5.4.3 om nationella prov**

Arbetet med nationella prov (och kartläggningar/bedömningsstöd) är tidskrävande. Vi önskar att utredningen tydligare hade lyft fram att arbetet med att avlasta lärarna kring delar av detta arbete måste organiseras på annat sätt och i en bättre och snabbare form än vad som skett hittills.

Avslutning

Vi ser nödvändigheten av att det frigörs mer tid för undervisning för såväl förskollärare som lärare. Dagens situation är ohållbar för både vuxna, barn och ungdomar i förskola och skola. Vi är därför i huvudsak positiva till utredningens olika förslag.

Vi vill dock återigen påminna om att hela skolsektorn skulle vinna på att de idéburna skolorna skiljdes från de vinstutdelande skolorna.

Som vi skrivit i vår övergripande kommentar ser vi att utredningen konstaterar att en del av den ökade kontrollen och därmed rektorers och lärares ökade arbetsbörda hänger samman med marknadsskolan. Vi delar den uppfattningen. Att skilja på idéburna skolor och vinstutdelande har efterfrågats av den idéburna sektorn och Idéburna skolors riksförbund i flera år.

Caroline Bratt

Waldorflärarhögskolan

Maria Norberg

Waldorfskolefederationen